195 28/5 70

EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET
12. aastakäik
Toimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja (ansv. utg.) Hans Schöier
Peatoimetus ja talitus:
EESTI MAJAS, Stockholmis, sissekäik, Kocksgränd 3
Aadress: Box 16320
103 26 Stockholm 16
Telefon: 21 84 46
Toimetus Eskilstunas:
Toimetaja Jüri Aus
Aadr.: Eesti Päevaleht, Box 120, 631 02 Eskilstuna. Tel.: 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 28650
Tellimishinnad:
Aasta .... kr. 147:—
Termin (4 kuud) ...... kr. 53:—
Kuu .... kr. 15:—
Kuulutusehind 75 ööri mm.
Ärikuulutused 1 kroon mm.
Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB
Eskilstuna 1970

Eskilstuna-Kuriren
Neljapäeval, 14. mail 1970
Upplaga C
Nr. 109 (3393)

Heine protsess — toimus see USA-luure kompromiteerimiseks?

NEW YORK (VE) — Random House'i kirjastusel ilmus New Yorgis mõni aeg tagasi David Wise'i ja Thomas B. Ross'i sulest teos "The Espionage Establishment", mille umbes 300-l leheküljel omistatakse suurt tähelepanu N. Liidu agentide tegevusele Ameerika mandril. Mitu lehekülge on raamatus pühendatud ka Torontos eluneva eestlase Eerik Heine protsessile USA salaluure keskagentuuri — CIA — ja teise eestlase Jüri Rausi vastu, kes CIA ülesandel teatas 1963.a., et Heine on N.Liidu salapolitsei — KGB — agent.

Kas Heine on tegelikult N. Liidu agent või mitte — sellele ei saa otsest vastust anda ka eelpoolnimetatud teos, kuna CIA keeldub julgeolulistel kaalutlustel oma andmete päritolu avaldamist. Küll aga toovad autorid esile paar asjaolu, millised olid seni laiemale avalikkusele teadmata. Üks nendest käsitleb teatavasti salajast dokumenti, mida kohtus ei avaldatud, kuid millele Heine advokaatidel pakuti vaba juurdepääs CIA peakorteris. Heine advokaadid keeldusid selle võimaluse kasutamisest.

Teiseks oletatakse autorite poolt, et Heine afääri peamiseks ülesandeks võis olla CIA kohtu ette toomine ja sel teel avaliku poleemika tekitamine selle mõjuvõimsa suurorganisatsiooni ümber.

Kas etnilised grupid USA-s kuuluvad üldse oma tegevuse suhtes CIA kompetentsi? See küsimus tõstetl USA Senati Sõjaväelises Komitees esile Massachusettsi senaatori, Leverett Saltonstalli poolt juba enne Heine afääri 18. jaanuaril 1962. Sellele vastas CIA tookordne direktor John Mc rone: "Ma ei saa sellele küsimusele vastata, senaator". See oli juba iseenesest ilmne kaudne vastus esitatud küsimusele.

Raamatus esitatakse Heine-Rausi protsessi kohta üldiselt neid andmeid, mis on juba varem meie avalikkusele teada. Raus ütles algul kohtus, et ta on "Bureau of Public Roads" teenistuja palgaga 10.565 dollarit aastas ja et ta saab USA armee reservkaptenina lisatasu 1000 dollarit aastas. Raamatus lisatakse, et asutus, milles J. Raus insenerina töötab, asub Langleys, Virginia osariigis just CIA peakorteri kõrval ja antakse mõista, et see on tegelikult CIA "katteagentuur."

Teoses mä[illegible]takse, et kohtunik Rozel Thom[illegible] algul Heine [illegible], avaldades tõekspidamist, et igal kodanikul on demokraatlikus ühiskonnas oma õigused ja iga kodaniku vastu esitatud süüdistusi tuleb põhjendada.

Hiljem võttis aga protsess teise pöörde CIA poolt esitatud tõendite tõttu, milledes toodi esile, et üksikasjalisemate andmete avaldamine ei teeniks USA riikliku julgeoleku huvisid. Koos sellega tegi CIA direktor Richard Helms korralduse, et Raus ei tunnistaks kohtu ees. 25. aprillil 1966 esitas Helms kolmanda affidavit'i, milles teatati, et Raus "omas ülesande hoiatada eesti emi-

Järg. lhk. 2.

Eerik Heine protsessit kapten Rausi vastu, mis kujunes tegelikult protsessiks USA Keskluure vastu, kõneleb uus New Yorgis ilmunud raamat.

Nixon oma peanõuandja Kissingeriga.

Uus E. Heine edasikaebus

BALTIMORE (EPL) — Heine-Rausi kohtuprotsess, mis on kestnud juba aastaid, jõudis hiljuti järjekordselt tagasi USA neljanda ringkonna apellatsioonikohtusse. Heine advokaadid Ernest C. Raskauskas ja Robert J. Stanford nõuavad oma edasikaebuses Marylandi piirkonnakohtu otsuse tühistamist, mis põhiliselt andis uuesti õiguse kaebealusele Jüri Rausile. Ühendriikide Luure Keskasutise (CIA) direktor Richard Helms tõendas muide järjekordselt, et temale teadaolevatel andmetel "Eerik Heine oli sovjeti luureametnik, KGB agent."

Heine advokaatide argumendid nõuavad põhiliselt Cia direktor Richard Helmsi avalikku ülekuulamist kohtupingis. Muu hulgas tahetakse välja uurida Rausile Heine kohta informatsiooni andnud luureohvitseri täpset ametiülesannete kirjeldust ning tema tööd ja tegevust nii enne kui ka pärast Heine afääri. Direktor Helms on riikliku julgeoleku huvidest lähtudes keeldunud seda avaldamast.

Heine edasikaebust lugedes torkab silma huvitav fakt, et Rausi nimi näib seal vajuvat tagaplaanile, esinedes vaid 45 korda. Direktor Helms esineb edasikaebuse 34 poognalises tekstis selle vastu 84 korda. Edasikaebuse argumentide teravikud näivad olevat sihitud just Richard Helmsi vastu.

Rausi advokaadid Paul R. Connolly, J. Alan Gailbraith ja E. Barrett Prettyman, Jr. oma vastulauses rõhutavad, et piirkonnakohus tõi esile, et Rausile antud instruktsioonid tulid autoriteetselt luureohvitserilt. Samuti pole antud olukorras Heinel õigus panna Richard Helmsi ülekuulamise alla. Nad leiavad, et apellatsioonikohus peaks kinnitama piirkonnakohtu järjekordse otsuse.

Vello Salo

Ettekanne avastustest Piibli uurimise alalt

LUND (EPL) — Eesti Teadusliku Seltsi Lõuna-Rootsi Osakonna järjekordsel ettekande koosolekul Lundis, ülikooli Zooloogia Instituudi ruumes kõneles usuteadlane Vello Salo, Stockholmist, ugarite keelest ja Vanast Testamendist. Referent käsitas eriti avastusi käesoleval sajandil, mis aitavad heita täiendavat valgust Piibli uurimises. Samuti nimetas ta eesti usuteaduse silmapaistvatest orientalistidest prof. Artur Vööbust, kes eriteadlane süüria keeles, prof. Jaan Puhvelit, Uku Masingut ja Paavo Roosi.

Referent märkis, et ilma arheoloogia abita ei oska meie tänapäeval ette kujutadagi Piibli uurimist. Juba 1842.a. väljakaevamistel Niinives, siis Jeruusalemmas ja Mesopotaamias andsid väärtuslikke leide sellel alal. Uus ja suur arheoloogiline avastis leidis aset 1929 a. Süürias, Vahemere ääres, kus kerkis päevavalgele Ugariti sadamalinn. Sealt leiti Kristuse-aegne rikkalik ürikute kogu. See sisaldab mitme ala käsikirju, nagu usulisi, diplomaatilisi, kaubanduslikke, administratiivseid jne. Need käsikirjad on koostatud seitsmes tolleaegses kultuurkeeles.

Ugarit oli sadamalinnaks juba 6000 aastat enne Kristust. See oli jõukas kaubanduslik keskus, kust hargnesid teed nii Asüüriasse ning Baabiloni ning lõuna poole Egiptusse, mööda mereteed. Siin müüdi puitu (Liibanoni seedreid), purpurit ja vaske. 1200 a. paiku enne Kristust hävitati linn vilistlaste poolt. Ugariti keele ja kirjamärkide juures peatus referent lähemalt.

Ugarit asus Jeruusalemmast õhuteed eemal ca 450 klm. Seetõttu on arusaadav, et Palestiinas on leitud ugariti keelseid käsikirju. 1940 a. ilmus esimene ugariti keelne grammatika. Väljakaevamised muistse Ugariti maa-alal kestavad tänaseni.

Vana Testament ei ole midagi muud, kui vanadest müütidest koostatud usuline raamat. 1937 aastal leiti väljakaevamistel Surnumere ääres vanu käsikirju, mis on 1.000 aastat vanemad, kui vanimad senised Piiblit käsitavad käsikirjad. Samas leiti ka heebrea keelset vaimulikku kirjandust Jeesuse päevilt. Sellel kohal on kauges minevikus asunud klooster, mis hävitatud roomlaste poolt.

Ugariidid olid mitmejumala kummardajad, kellede usust referent andis ülevaate. Nende peajumalaks oli Paal.

Vello Salo ettekandele järgnenud läbirääkimistel esitati talle aine kohta mõningaid küsimusi. Nii oli dr. A. Taska huvitatud, kas Ugariti raamatukogus on leitud ka õigusajaloolist kirjandust, kas Kristuse sünniaasta on absoluutne ja kas Briti Piibliselts, kus trükiti ka uuem eesti Piibel, on kontaktis viimaste uuteadliste uurimustega. Selle kohta vastas referent, et õigusajaloolist kirjandust ei sisalda Ugariti leiud, Kristuse sündimise aeg on kindlaks tehtud tolleaegsete rahvaloenduste järele ja et Briti Piibliseltsi peamine ülesanne on Piibli levitamine maailma rahvaste hulgas.

Peale tänusõnu referendile ETS-i Osakonna esimehelt prof. Jaak Peetrelt lõppes ettekande koosolek, millele järele siirduti ühisesse teelauda.

O.V.

Uus võimujärjestus Kremli "edetabelis" Kossõgin neljandaks

MOSKVA — Lenini 100. sünniaastapäeva tähistamiseks toimus 21. aprillil Moskvas, Kremli Kongresside Palees NLKP Keskkomitee, NSV Ülemnõukogu ja Vene NFSV Ülemnõukogu ühine koosolek, kus kompartei peasekretär Leonid Brezhnev esines oma maratonkõnega Lenini kiituseks. Tähelepanuvääriv on seejuures osavõtnute nimekiri, mis avaldati N. Liidu keskajakirjanduses. Kuna N. Liidus ei tooda funktsionäride loetelu mitte tähestikulises, vaid mõjuvõimulises järjestuses, võib sellest välja lugeda peaministri (või ametlikult NSV Ministrite Nõukogu esimehe) Aleksei Kossõgini tähtsuse vähenemist.

Nimistu eesotsas on L. Brezhnev ja temale järgnevad otsekohe Poliitbüroo liikmed G. Voronov ja A. Kirilenko. Alles neljandal kohal tuleb Kossõgin, kellele järgnevad Poliitbüroo liikmed K. Mazurov, lätlane A. Pelshe, presidendi nimetust kandev N. Podgornõi, D. Poljanski, M. Suslov, A. Shelepin ja P. Shelest esitatud järjekorras. Sama järjekord on esitatud ka teistel Lenini juubeli sündmustel Kremlis, ehkki pärjapanemise pildil näeme esireas Brezhnevi ja tumedaid prille kandvat Suslovi.

Välisvaatlejad on juba mõnda aega märganud, et Kremli kõrgemas juhtkonnas on "midagi lahti".

Kuivõrd ametlik järjestus seisab sellega ühenduses, on teadmata, kuid see ei jäta kuigi palju kahtlust, et Brezhnev hoiab praegu võimuohje ja Kossõgini-Brezhnevi-Podgornõi troika "kollektiivse juhtkonnana" ei ole palju rohkemat kui müüt. Kossõginile ei antud isegi eelpoolnimetatud istungi avasõna ütlemise "au". Seda tegi Podgornõi ja Kossõgin sai sõna alles järgmisel päeval, s.o. 22. aprillil toimunud "järelistungil", millist ta juhatas ja ütles kogu austamistseremoonia lõppsõna.

Leninile juubeldama olid Moskvasse ilmunud komparteide juhid üle kogu maailma, kelledest eriti prominentselt tõsteti välja Bulgaaria, Ungari, Põhja-Vietnami ja Ida-Saksamaa punaseid juhte. Kohal olid ka Kanada kommunistliku partei delegatsiooni eesotsas peasekretär William Kashtaniga ja USA kommunistide esindus. Nendele ametlikult sõna ei antud, küll aga esines sõnavõtuga Soome kommunistide juht Ville Pessi.

21. aprillil toimus Kremlis ka kontsert Lenini auks, kus ainsa eestlasena esines ooperisolist H. Krumm.

Lätlasi ja leedulasi oli kavas mitmeid. Gustav Ernesaks — kellele

Järg. lhk. 2.

Tshellist Eestist suri USA-s

BALTIMORE (VE) — 29. aprillil suri ootamatult kodumaalt Baltimoresse külaskäigule tulnud tuntud eesti tshellokunstnik prof. August Karjus.

Enne Ühendriikidesse jõudmist viibis A. Karjus koos abikaasaga 5 päeva Moskvas, kus mõlemad halva ilma tõttu külmetusid. Baltimoresse saabumisel pühap. 26. aprillil tundis tshellist end halvasti. Kutsuti arst ja kunstniku tervis hakkas näitama väikest paranemist. Kolmapäeva õhtul tõusis aga uuesti palavik ning järgmisel päeval teel haiglasse suri A. Karjus.

A. Karjus maeti 11. mail Baltimore kalmistule. Matusetalituse pidas A. Karjuse endine õpilane, tshellist ja pastor Kaljo Raid Torontost.

Prof. A. Karjus sündis 3. okt. 1906 aastal Tallinnas. Ta lõpetas Tallinna Konservatooriumi prof. Böcke tshelloklassi ja täiendas end hiljem Pariisis. August Karjus töötas aastaid Riigi Ringhäälingu soolotshellistina ja Tallinna Konservatooriumi õppejõuna. Meie keskmise ja noorema põlve tshellistid on peaaegu erandituit A. Karjuse õpilased. Prof. Karjust jäävad leinama tema abikaasa, poeg perekonnaga ja eesti muusikute pere üle kogu maailma.

Uut tähelepanu Marie Underile

Marie Under

Ameerika vanimas, kõige traditsioonikindlamas, eksklusiivses kirjanduse ajakirjas (asutatud 1892) "Sewanee Review", mida välja annab University of the South, Tennessees, on kevadenumbris ilmunud prof. Ants Oraselt ulatuslik essee "Marie Under ja eesti luule", mis ulatub üle kahekümne ühe lehekülje ja millele tähelepanu juhitakse juba ajakirja kaanel.

Artikli lõppu on paigutatud kaks M. Underi luuletust Al Orase tõlkes: "Loomine" ja "Selgus", mõlemad kogust "Kivi südamelt".

Ameerikas Notre Dame ülikooli kirjastusel on nimetatud ülikooli professori A. Rubulise toimetatud raamatus "Baltic Literature" ilmunud Marie Underilt luuletused: "Me ootame", "Päälekaebamine" I, II, III ja tsitaate teistest luuletusest Ants Orase tõlkes.

Roomas Rahvusvahelise Luuleühingu (Oragno dell' Associazione Internationale di Poesia) itaaliakeelne häälekandja "Il Giornale dei Poesia) itaaliakeelne häälekandja "Il Giornale dei Poeti" on oma läinud aasta oktoobris ilmunud numbris avaldanud Marie Underilt neli luuletust: "Soove kott", Kaugel" (mõlemad kogust Sädemed tuhas), "Sõduri ema" (kogust Mureliku suuga) ja "Seegist" fragmendi (kogust Hääl varjust). Tõlkinud on need luuletused Margherita Guidacci. Luuletuste juures on ära toodud ka M. Underi foto.

Kuidas toimus Valges Majas presidendi otsuse tegemine

WASHINGTON (VES) — President Nixon tegi otsuse kommunistide koondumiskohtade ründamiseks Kambodzhas öieti Saigoni saadiku E. Bunkeri ja Vietnami vägede ülemjuhataja kindral C. W. Abramsi mõjutusel, teavad mõned vaatlejad Washingtonis jutustada. Nende esildistes, mis olid saabunud Washingtoni 24. aprillil, oli kirjeldatud olukorda kainelt ja realistlikult. Esildises oli muuhulgas öeldud, et kui USA jätab Kambodzha omapead, siis langeb see kommunistide kätte, mis tähendab ühtlasi Vietnami olukorra muutumist märksa kriitilisemaks. Selle tulemusena võibolla ei suuda USA nn. vietnamiseerimise kava üldse enam täita. Kiire ja jõulise rünnakuga, kus hävitatakse vaenlase võimepositsioonid ja tagavarad, võidakse sõda isegi lühendada.

Nixon teadis, et ta võtab endale suure riski, kui ta saadab väed Kambodzhasse. Kuid mittesaatmine oleks kujunenud USA-le ja L.-Vietnamile katastroofiliseks.

Veel mõni päev enne otsuse langetamist oli presidendi peanõunik välispoliitilistes küsimustes H. Kissinger ütelnud ajakirjandusele, et ta tahab teha kõik, et president ei tumestaks väljavaateid järgmistel valimistel. Kissinger mõtles sellega, et sõda ei laiendata ja USA vägede väljatõmbamine jatkub kavakohaselt.

Nixon tegi otsuse tegelikult üksinda. Saigoni esildise saamise järele oli ta kutsunud kokku oma erinõunike kogu, kuhu kuuluvad peale Kissingeri välisministri abi A. Johnson, CIA direktor R. Helms ja sõjavägede staabiülem kindral E. G. Wheeler. Ta oli palunud nende variatsioonid Vietnami küsimuses. Samal õhtul president sõitis Camp Davidisse, kus ta oli poole ööni üksinda jalutanud pargis ja kaalunud olukorda.

Kissinger oli koostanud mitu seisukoha-variatsiooni. Muuhulgas leiti, et raskete relvade saatmine Kambodzha nõrgale ja väljaõppeta väele ei saa tulla kõne alla. Nixon ei teinud seekord lõplikku otsust. Ta oli veel esmaspäeval jalutanud tundide kaupa Valge Maja pargis koos nõunik H. R. Haldemaniga ja kaalunud küsimust. Järgmisel hommikul oli president teatanud Kissingerile otsuse: rünnata kommunistide varjupaiku Kambodzhas — kui ka see samm tähendaks, et teda enam ei valita järgmiseks ametiajaks tagasi.

Sõjakäik Kambodzhasse arvatakse kestvat 6—8 nädalat. Igatahes tuleb see enne lõpetada, kui algavad suured vihmasajud, mis sõjalist tegevust takistavad. President teatas, et kavatsust ei ole Kambodzhat okupeerida, vaid ainult sealsed kommunistide baasid hävitada. Pärast seda tõmbuvad väed L.-Vietnami tagasi.

Teatavaid raskusi võib siin tekkida L.-Vietnami üksustel, sest kambodzhalased vihkavad vietnamlasi, olgu need põhjast või lõunast. Võibolla ka osalt selletõttu Kambodzha uus peaminister Lon Nol ei olevat L.-Vietnami üksuste sissetungimise tõttu "just väga õnnelik" — kuigi ta oma vägedega ei suutnud kommunistide edasitungi tõkestada ja seisis vaatlejate arvates juba kokkuvarisemise äärel.

Reaktsioon USA poliitilistes ringkondades oli selline, nagu desa võis juba oodata. Eriti aktiivselt asusid protestima "tuvid" eesotsas senaator Fulbrightiga, kes muide avaldas kartust, et presidendil on peamiselt mõttes vaid sõjaline võit (!).

Ajaleht "Human Events" lisas: meie loodame, et just see ongi aktsiooni eesmärk. Ei ka ülikoolides "rahupooldajad" alustavad aktsioone, oli samuti ette teada.

Senaatoritest M. Mansfield avaldas kartust, et aktsioonid Kambodzhas hävitavad väljavaated kokkuleppe saavutamiseks kommunistidega Pariisis, senaator Muskie leidis, et uus aktsioon hävitab rahu väljavaated ja senaator F. Church pidas võimali-

Järg. lhk. 2.

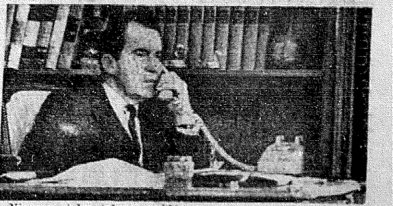

Nixon — julgustab punaseid?

USA ajakiri: Nixon punaste julgustajaks

NEW YORK (VES) — President Nixon, keda varem peeti sel kommunismivastaseks, on viimasel ajal ajanud Moskva suunas rahu liitikat, ta ei ole sõlminud enam teiste maadega kokkuleppeid kom nismi levikule piiri panemiseks. Moskva diplomaadid USA-s on kok partydel püüdnud vastust saada küsimustele, kas USA eelistab Aas domineerivana Jaapanit või kommunistlikku Hiinat, kas USA lõpu siiski evakueerib oma väed Euroopast ja jätab näit. Lääne-Saksama valvele koos oma aatompommidega, kas USA ütleb lahti maailma as jade arengus jne.

Ajakiri "U.S. News & World Report konstateerib, et Nixoni uus poliitika on kogu aeg kommuniste julgustanud uutele aktsioonidele. Niipea kui ta hiljuti teatas 150.000 mehe väljaviimist Vietnamist, alustasid kommunistid uusi aktsioone loosungi all "USA välja Indo-Hiinast" (mille tulemuseks on praegune invasioon Kambodzhasse, toim.), kui Nixon keeldus Iisraelile andmast moodsaid jet-jahilennukeid ja soovitas juutidele lõpetada "provokatiivsed õhurünnakud", saatis Moskva Egiptusele kõhklematult ülimoodsaid lennukitõrje rakettseadmeid koos meeskondadega, samuti kaugroboteid, milledega nüüd hakatakse pommitama Iisraeli positsioone. Kui Nixon teatas USA vägede vähendamise kavast Euroopas, hakkas Moskva dramaatiliselt oma "jõudu" demonstreerima suurmanöövritega samaaegselt kõikidel suurtel meredel.

Moskva teatakse, et Nixon on liberaalsete rahupoliitikute tugeva surve all ega suuda palju ära teha. Kommunistlik pool on asunud proovima, kui suur on USA kannatus selgitamaks, mida oleks võimalik üle võtta enne kui USA tuvid taas muutuvad kotkasteks.

VOX

Laupäeval ja pühapäeval toimusid Stockholmi Eesti Majas bridzhi sõprusvõistlused eesti SET-i ja Helsingi AV soomerootsi klubi vahel. Eestlased saavutasid 6 esikohta, parim soome paar tuli seitsmendaks Pildil annab soome klubi esimees dir. Frijof Westling SET bridzhisektsiooni esimehele Arkadi Kullerkupule üle kingitusvaasi kevadlilledega. Tagaplaanil Heinz Bergman ja pr. Isakson, kes teisel päeval segapaaridega mängides tulid kolmandaks (EPL-foto Lepner).

o President Richard Nixon kirjutas alla immigratsiooni ja naturalisatsiooni seaduse täiendusele, millega lubatakse alaliseks elanikuks USA-sse sõita USA kodaniku kihlatuid ja viimastele lepti kui [illegible] abiellumine 90 päeva jooksul üle piiri tuleku järel.

EPL *14. mail 1970*

ROHKEM VENELASI

N. Liidu ajakirjandus avaldas esimesed andmed jaanuaris toimunud rahvaloenduse kohta, milleid ka EPL on refereerinud. Nagu oli oodata oli kogu N. Liidu rahvaarv 1959-ndast aastast alates suurenenud ümmarguselt 40 miljoni võrra ehk 15.8 protsenti. Mis meid selles kasvus huvitab, on asjaolu, et okup. Eestis, millist [illegible] hõlmas, vastav elanikkonna juurdekasv kümne aastaga on olnud peaaegu sama kõrge kui sigival Venemaal — 13 protsenti, kuigi ei ole mingiks saladuseks, et eestlaste iive on jäänud üheks vähimaks maailmas, nüüd tingituna murest järelkasvu tuleviku pärast. Järelikult selles 160.000 inimelises juurdekasvus (1959 oli rahvaloendil elanikke 1.197.000, 1970:1.357.000) on peamiselt tegemist võõra elanikkonna sisserännuga ja mitte loomuliku sündivusega (ka selles osas annavad Eestis juba varem elunevad vene perekonnad aktiivseima protsendi). Sellest tuleb järeldus teha, et viimase kümne aasta jooksul on jätkunud intensiivne venelaste sisseränd ja sellega ühenduses olev venestamispoliitika. Teatavaid tõkkeid sellele on asetanud vaid asjaolu, et Eesti linnades, kuhu venelaste peavool on suundunud, on terav korteripuudus, kuid see on kaasa toonud vaid nähte, kus venelased enam oma valikus ära ei põlga ka maad, s.t. kolhoose.

Kui ükskord rahvaloenduse tulemused üksikasjalikumalt avaldatakse rahvusi nimetades, siis osutub kahtlemata võimalikuks täpsemalt hinnata, kui suures osas venelased täpselt on kasutama hakanud "eestlaste ruumi", s.o. nende põlist geograafilist asuala. Vene pealehed märkisid, et üksikasjalikumad andmed järgnevad.

Kui veel vaadelda avaldatud andmeid, siis märkame, et üle poole juurdekasvust langeb Tallinnale, kus venelastele kõige ahvatlemale linnale (Moskvas nimetatakse seda "Vene läänemaailmaks"). Pealinnas on praegu 363.000 elanikku. 1959 aastast alates (282.000) on rahvaarv linnas tõusnud 81.000 võrra. Kuna ehitustegevus ei ole selle suurenemisega pöördvõrdeline, siis ei ole arusaadavalt Tallinna elanikkonna korterioludes toimunud muid muudatusi, kui et "elamispind" surutakse üha rohkem kokku.

Pilt Baltikumis on üldiselt samasugune — Läti rahvaarv suurenes 13 ja Leedu oma koguni 15 protsenti, jõudes nii otse "venelikule" tasemele. Teadaolevatel andmetel on ka venelaste arv sellel maal suurim.

On selge, et venelaste sisserännutrend kulgeb endise intensiivsusega, tekitades rahutust isegi kohalikes marionettrezhiimides, kes praktiliselt tunnevad sellega ühenduses olevat peremeesrahva otsese mõju suurenemist ka kohalikes asjades. Sellest siis esinevad Lenini tsitaatide tõlgendamised ja seletamised just rahvuspoliitilistes küsimustes.

Kui tänapäeval kõneleme venestamisest, siis on see kahtlemata erinev tsaariaegsest venestamisest oma meetodite poolest. Eeskätt on siin tegemist geograafilise ala venestamisega etnilise koosseisu muutmise teed kaudu, millele siis lisanduvad otsesed suunamised "kaksikkeelsuse" ja "kaksikkultuursuse" kaudu samale eesmärgile. Balti rahvaste kaotused viimase sõja jooksul olid suured kõikides okupatsioonides ja okupandi huviks on, et nende rahvaste arvuline mahajäämus muutuks aluseks uuele, kunstlikult loodavale etnilisele pildile, millele on olemas juba ette "teoreetilised alused" niinimetatud "ühe nõukogude rahvuse" loomiseks, milline oleks venekeelne, s.t. vene rahvas.

KLA

Uus võimujärjestus

Algus lk. 1

määrati Lenini preemia — siirdus oma kooriga 22. aprillil pikemale ringreisile, andes kogusummas 30 kontserti. Nagu "Rahva Hääl" teatab, esinetakse kahe programmiga. Üks nendest koosneb revolutsioonilistest ja nõukogude lauludest, mida armastanud Lenin ja mis seepärast kuuluvat eesti koorilaulude "kullafondi". Kooriga on kaasas Ernesaksa poolt väljakoolitatud dirigendid K. Areng ja O. Oja. Ernesaks ise pidi tegelikult ühinema kooriga pisut hiljem, kuna ta viibis vahepeal Kremlis Lenini juubelipidustuste tseremoonial. Turnee kestab poolteist kuud ja alles juuni alguses on lauljad Tallinnas tagasi.

Ernesaks ütles jutuajamisel ajakirjandusele, et Lenini preemia on talle üheaegselt auks ja vastutuseks, kuna laul on "omamoodi sõprussild, mis aitab rahvaid üksteisele lähemale viia".

"Rahva Häale" intervjuus G. Ernesaksaga märgitakse, et temaga on "lahutamatult seoses nõukogude koorilaulu areng alates kunagisest "Gigandi" klubist sõjapäevade Jaroslavlist kuni juubelilaulupeo hiigelkoorini möödunud aastal". Tuuakse esile, et ta on annud 800 kontserti 170-s N. Liidu linnas ja 60 kontserti välisriikides, kaasa arvatud Rootsi ja Soome.

Ernesaksa esitatakse peamiselt koorijuhina, kelle ansambli repertuaaris on umbes 700 pala ja alles teises järjekorras heliloojana, kelle "tööde paremik kuulub kahtlemata eesti rahvusliku kooriloomingu varamusse".

Tallinnas Kirjanike Majas anti 22. aprillil kätte esimesed Eesti NSB kirjanduse aastapreemiad, kellede saajad on juba varem meie lehes teatatud. August Sangale anti tõlkekirjanduse auhind üle postuumselt ja selle võttis vastu tema lesk, luuletaja Kersti Merilaas.

Leinateateid

Haapsalus suri 2. mail Maria Saar, sünd. 12. oktoobril 1889.

Helsingis suri 24. aprillil Johannes Waldmann, sünd. 13. juunil 1883 Haapsalus.

Tartus suri 28. aprillil Julius Andreas Susi, sünd. 28. veebruaril 1885 Tartus.

Croydonis, Inglismaal, suri 19. aprillil Ludvig Siegfried Triik, sünd. 5 märtsil 1898 Tallinnas.

Torontos suri 30. aprillil Anna Rebane, sünd. 3. juulil 1899 Karulas.

Kuressaares suri 21. aprillil Melania Ige.

Kohalik elu

ALINGSAS

Emadepäev

Eesti Täienduskooli korraldusel toimub Alingsåsis emadepäeva tähistamine ühes õppeaasta lõpupeoga laupäeval, 31. mail algusega kl. 11.30 IOGT saalis, Oskarsgatan 5. Eeskavalise osa täidavad täienduskooli õpilased. Päevakohase kõne peab õpetaja L. Varul, toimub emade austamine, alule, deklamatsioone ja lühinäidend. Alingsåsi Eesti Täienduskool ütleb teretulemast kõikidele eestlastele.

Suvemaja

Vikingshillis müüa — 4 tuba, köök ja rõdu.

Tel. 59 69 44 peale kl. 18-ne.

IRA LÖFVANDER & CO AB
Surbrunnsgatan 29, 113 48 Stockholm
Tel. 32 21 40

Förmedling av licensierade postpaket till SSSR.

Nytt beträffande sovjetiska varor:

För leverans i SSSR finnes ett begränsat antal av bilen "Zaporozhets ZAZ 966", totalpris kr. 9.168:06 samt bilen "Moskvitch 408 IE", totalpris kr. 13.372:72.

Öppettider: Vardagar kl. 8.30—17.00. Lördagar stängt.

Kolm kunstinäitust Torontos

TORONT O(EPL) — Lillian Morrisoni galerii asub Yorkvilles ja on tüüpiline selle piirkonna galeriisid: omaaegsed elamumajad väljast põnevalt kirjuksvärvitud ja seest võimalustmööda kohandet galeriideks, kuigi ruume pole ju saadud avaramaks teha ja seetõttu paigutatakse kunstiteoseid risti ja nurgeti, et aga neid enam üles mahuks. Lillian Morrisoni juures näitab noor maalija Andres Kingissepp oma uusimaid lõuendeid — seintele on neid mahtunud kuusteist, kusjuures formaati võiks nimetada keskmisest suuremaks.

Abel Lee illustratsiooniga I. Ivaski luuletusele.

Andres Kingissepp, kes alles hiljuti võitis märkimisväärse esimese auhinna, on oma esimesest esinemisest saati mõjunud tugeva tehnilise kooli ja hoolika ning läbimõeldud töötlemise tõttu. Talle meeldib maalile anda tugev struktuurne karakter, ja see omakorda eeldab lihtsat ja selget maali formaalset ülesehitust. Niimoodi loodud sisemine konstruktsioon täidetakse huvitavate ja mitmesuguste tehniliste vahenditega loodud pindadega. Tema värvis ei ole midagi kontroversiaalset: see on kindlasti hoitud pruunide ja hallide skaalas mida elustavad hea maitse ja kindlusega kasutatud punakad ja sinakad, nende abil eri tekstuure käsitades saavutab kunstnik oma konstruktsioonides elevuse ja vaheldusrikkuse. Puhuti kasutab Andres Kingissepp ka õhulist taevatooni ,andes sellega maalidele nagu maastikulise karakteri — ometi on need intellektuaalselt kavandet ja kaugel traditsioonilisest maastikukujutamisest, pigemini on nende asukoht kusagil Jean Dubuffet imaginismi ja Antonio Tapies' i informalismi vahepääl, kuid Kingissepp on neist mõlemaist konstruktiivsem ja rangem. Tuleb imetleda noore maalija proffessionaalseid võimeid ja tema oskust neid rakendada huvitavaks ning väärtuslikuks loominguks.

Osvald Timmas esitab valiku oma viimasist akvarellidest Merton Galeriis mis on üks uuemaid Torontos, kuuludes suure filmistuudio hoonekompleksi on see teadagi saanud suurepärase valgustuse ning modernse sisstuse. O. Timmas jagab galeriid kanadalase Robert Andersoniga kes samuti akvarellistina harrastab üksildasi ja nukraid motiive And-Wyethi vaimus. Osvald Timmas on läbitöötanud läinudsuvised elamused ookeani kallastel ja temale omasel viisil on ta transformeerinud looduseelamused kapriiseiks vormide ja struktuuride mänguks.

ON ilmne, et kunstnik valitseb neid elemente täielikult — talle ei ole mingiks raskuseks pildipinna sisukaks ja formaalselt huvitavaks komponeerimine, seejuures säilitades aluseks oleva elamuse ehedust. Mereäärsete elamuste õhulisus kajastub ka akvarellides — need on märgatavalt õhksamad ja vähem täidetud kui kunstniku varasemad vesivärvimaalid kivimitest ja kaljudest. Värvgi on saanud sinakaid helke, roosat õhetust ja põletavat punetust. Õhulisus ja uute värvide sissetoomine on ka nendeks elementideks mis võiks tähistada Timmase arengu edasist suunda. Merematerjale nagu teokarpe ja kalaskelette paigutab ta mõtlikult oma kompositsioonidesse rõhutades seega oma elamuslikku sidet loodusliku keskkonnaga.

Toronto ülikoolile kuuluva Hart House vaidlusruumis toimunud Ivar Ivaski ettekandeõhtul esitas Abel Lee sadakond lehte Ivar Ivaski luuletusile valmistet illustratsioone, visandeid ja kavandeid. Nagu poeet ja kunstnik kinnitasid, oli algul juttu olnud ainult uuele luulekogule kaanepildi valmistamisest, kuid nagu see tihti sünnib — teosest oli kasvanud teine, ja lõpuks oli Ivar Ivaski kolmanda luulekogu "Ajaloo aiad" värssidele kogunenud sadakond pildilist paarimeest. Osa neist on kasutet ka ilmuva kogu kaunistamiseks ja osast on kavatsetud koostada mapp. Osa illustratsioone on loodud otse luuletust kuulates, seega vahenditult sõnakunstist tekitet vabalt voolav inspiratsioon, mis on nõudnud kiiret ja spontaanset realiseerimisvõimalust. Selleks on kasutet mitme värviga sisseveitsitud monoprintplaate kuhu tehtud joonkompositsioon annab ka negatiivse äratõmbe. ON kasutet ka tushi, pliiatsit, pastelle ja monotüüpiat. Sellise kiire töötamisviisi juures satub sõnale tuginev sümboolika lähedasemaks või kaugemaks, mõnikord muutub see lihtsalt rütmiks, mille puhul tahes-tahtmatult tuleb meelde Paul Klee rütmiharjutusi. Poleks ka mitte õige esitatud materjali pidada päris illustratsioonideks luuletusile, pigem on see pildilik saatemuusika — sarmikas ja fantaasiarikas ja külluslik. Lõplik valik peab toimuma muidugi hiljem, seda tingib juba Abel Lee produktiivne fantaasiarikkus.

Kõikidelt näitustelt teostati ka rida oste — ehtsa ja väärtusliku kunsti ostjaid on siin maal niihästi kanadalaste kui eestlastegi hulgas.

EKS

Heine protsess

Algus lk. 1

grantide gruppe, et Eerik Heine on nende salaluure operaator ja KGB agent". Lähemat selgitust ei antud oma välissalaluure allikate julgeoleku kaitsmiseks.

Raus sai korralduse mitte vastata kohtu poolt esitatud küsimustele ja esmakordselt pärast 1952.a. saadeti kohtusse ka CIA juriidiline nõuandja Lawrence R. Houston.

Ka Raus omalt poolt esitas avalduse, milles ta kinnitas, et juhul kui ta peaks kohtus tunnistama,ohustab see kõiki CIA agente üle kogu maailma hoolimata sellest kuivõrd põhjendamatu võib olla Heine poolt tema vastu esitatud süüdistus auhaavamises. (Heine teatavasti nõudis Rausilt 110.000 dollarit. Toim.).

Heine saabus Washingtoni 27. aprillil ja esitas väljakutse FBI-le — kaevaku see sisemise õõnestustegevuse valvet teostav organ tema Ameerika spionaazhitegevuse seadustiku alusel kohtusse ja ta tõestab otsekohe oma süütust. Heine advokaadid esitasid palvekirja USA valitsusvõimudele, et need astuksid vahele ja kuulutaksid antud juhul kehteteks CIA "Saladusehoidmise" direktiivid. Sellise õiguse omab USA president, ehkki seda on väga vähe kasutatud.

Lisaks sellele esitasid nad küsimuse: Miks on Thomas W. La Venia kadunud senaator Joseph R. Mc Carthy kunagine uurija, saanud CIA-lt ülesande koguda andmeid Heine mineviku kohta olukorras kus CIA-l juba ilmselt olid enne seda kõik tõendmaterjalid selle kohta, et Heine on KGB agent.

Heine advokaadid avaldasid ka väite, et CIA oli püüdnud Heinele maksta altkäemaksu kaebuse lõpetamiseks Rausi ja sellega koos CIA vastu.

Rausi advokaadid pareerisid selle vastuväitega, et tegemist on tavalise rutiinitoiminguga likvideerida tüliküsimust väljaspool kohtuprotsessi.

Lõpuks asus kohtunik Thomsen CIA poolele ja lükkas 8. detsembril 1966 Heine nõudmise Rausi vastu tagasi. Tsiteerides kõrgema kohtu otsust, ütles kohtunik, et parem on jätta ebaausa ametniku poolt tehtud kahjud hüvitamata kui panna hädaohtu need ametisikud, kes püüavad täita oma kohustust pideva kättemaksu ähvardusel."

Kohtunik Thomsen ütles edasi: "On arusaadav, et emigrantide gruppe raudeesriide tagustest riikidest võib pidada väärtuslikuks allikaks salaluure [illegible] informatsiooni kogumisel selle kohta, mis toimub nende endi kodumaal. Fakt, et otsene luureallikas asub Ameerikas, ei tee seda veel "siseriigiliseks julgeolekutsooniks", mille üle ei ole CIA-l mingisugust võimu. . ."

Seejärele tegi kohtunik Thomsen teatavaks tähelepanuvääriva sündmuste seeria, mis oli varem toimunud sama kohtu ees.

Kohtumenetluse vältel oli kohtunik Thomsen palunud CIA-d, et see "esitaks tõendi oma õiguslikkuse suhtes tegevuse kohta USA piirides välissalaluure allikate osas."

Sellele vastamiseks esitas CIA avalduse, milles olid teatud laused ühest salajaseks tunnistatud dokumendist ja millist ei olnud võimalik mittesalajaseks kuulutada ühenduses käimasoleva kohtuprotsessiga."

CIA oli esitanud selle dokumendi tingimusega, et ainult kohtunik saab sellega tutvuneda ja lisanud, et CIA-l ei ole midagi selle vastu kui ka Heine advokaadid seda loeksid tingimusel, et nad ilmuksid ise selleks CIA peakorterisse ja ei avaldaks midagi selle sisust oma kaitsealusele — Eerik Heinele.

Raamatus toonitatakse eriliselt, et sel teel tehti salajase dokumendi sisu kättesaadavaks Heine advokaatidele. Heine advokaadid keeldusid sellest põhjendusega, et neid ei huvita mingisugune tõendmaterjal, mida nad ei saa oma kliendile avaldada.

Kohtunik Thomsen märkis lõpuks, et CIA "absoluutse puutumatuse" taotlus paneb Heine väga raskesse olukorda, kuid ei läinud sellest kaugemale. Heine kinnitas, et ta kaebab edasi kuni kõrgeima instantsini. Selle kohta on kommenteerinud senaator Richard B. Russel, mõjuvõimas Georgia osariigi demokraatlik rahvasaadik ja tolleaegne kahe Senati erikomitee esimees, kes erilise huviga analüüseeris Heine-Rausi protsessi.

Ta ütles lühidalt: "Selline kaugeleulatuva tegevusega organisatsioon teeb paratamatult varem või hiljem mingisuguse eksituse".

Russel ise ei annud selle esisukoha kohta mingeid lähemaid seletusi, kuid raamatus "The Espionage Establishment" tehakse järgmine järeldus: "Aga kuna võib pidada äärmiselt ebatõenäoliseks, et CIA oleks tunnistanud süüdistusi Heine vastu valeks, pidi Russell tahtma öelda seda, et see agentuur tegi eksisammu kui ta lasi Rausil Heinet rünnata ja kutsuda sel teel esile olukorra, kus Heinel oli võimalik CIA kohtu ette tuua väga piinlikus olukorras.

Kui Heine tõesti on N. Liidu agent, siis läks KGB-l väga kavalalt korda CIA kohtu ette toomine, paljastades, et sellel organisatsioonil on sidemed emigrantide gruppidega ja et see omab piiramatu võimu Ameerika eraisikute süüdistamiseks ilma et neil oleks võimalik end kaitsta. Teisest küljest — kui Heine on tõeline kommunismivastane võitleja, on teda lubamatult süüdistatud. Olgu nii või teisiti — igal juhul see oli väga ebameeldiv episood."

Kuidas toimus

Algus lk. 1

kuks, et järgmine kokkupõrge tulevat nüüd juba Puna-Hiinaga. "Tuvidest" senaatorid teatasid, et nendele tulevat kirju vahekorraga 15:1 Kambodzha aktsiooni vastu. Samal ajal öeldi Valgest Majast, et Nixonile tuleb telegramme ja kirju veel suuremas vahekorras Kambodzha aktsiooni poolt.

Presidenti on asunud toetama mõjukamatest senaatoritest J. C. Dennis (sõjalise komitee esimees), R. P. Griffin, M. W. Cook jt. Ka Barry Goldwater on andnud presidendile täieliku toetuse, samuti ametiühingute AFL-CIO president G. Meany. Esindajatekojast G. Ford (rep.) nimetas presidendi sammu suureks riigimehelikuks aktiks ja kinnitas, et sellega lühendatakse sõda tunduvalt. Kuid mitmedki teised republikanid on avaldanud kartust, et Nixoni samm võtab järgmistel valimistel "igasugused väljavaated".

Republikanist senaator G. C. Aiken (Vermont) ütles, et kui Nixon mässib end Kambodzha afääri, siis "järgmistel valimistel ei valita Vermontis republikani isegi mitte koerapüüdjaks".

Mõned senaatorid on asunud süüdistama, et president on läinud üle võimupiiride, nõudes nn. Tonkini resolutsiooni kustutamist, millega 1964. a. anti Johnsonile volitus aktsioonideks Vietnamis. Ajakiri "Newsweek" ütleb, et ka selle resolutsiooni kustutamisega jääb presidendil veel küllalt vabu käsi Vietnamis tegutsemiseks. Kõigepealt on president põhiseaduse järele vägede kõrgeim ülemjuhataja. Kuid ta võib tegutseda ka sõjalise abiandmise akti ja SEATO (Kagu-Aasia pakti) alusel, mis Kongressi poolt vastu võetud.

VOX

Toronto Eesti Maja muutub hõimumajaks

TOTONTO (EPL kirjasaatjalt) — "Eeloleval suvel, 24. juunist kuni 1. juulini võib Toronto Eesti Maja täie õigusega nimetada hõimumajaks, kus soomlased ja eestlased ühiselt kanadlastele tutvustavad oma maad ja rahvast," ütles arhitekt Vello Hubel möödunud neljapäeval Torontos eesti ajakirjanduse esindajaile kui Suur-Toronto rahvusvahelise karavani korraldajaid eestlaste osas. Ajakirjanikele antud jutuajamisest soomlaste ja eestlaste ühisesinemise kohta kirjutab meie lehe kaastööline Torontost järgmist:

"Juba kauemat aega toimunud eeltööde põhjal võib öelda, et tänavune Rahvusvaheline Karavan, mida möödunud aastal suur hulk kanadlasi kui esmakordset üritust suure huviga jälgisid ja rohkearvuliselt külastasid, tõotab eestlaste ja soomlaste osas eriti mitmekülgseks kujuneda.

Nädalapäevade kestel toimuvad mitmesugused rahvuskultuurilised üritused ettekannete osas soomlastega koos, kusjuures Toronto Eesti Maja suur saal ja kohvik kujundatakse Tallinnaks, keskmine ja väikene saal aga Helsingiks. Kahe hõimurahva ühisele üritusele on ette nähtud eraldi sissekäigud — peauks kujundatakse Tallinnat juhtavate embleemidega, esiuks aga Helsingit meenutavate dekoratsioonidega.

Rahvusvahelise Karavani eesti osas on kava lõplikult teada — esinevad kõik kolm Toronto laulukoori, Kalevi ja Tiiduse võimlejad ning solistina Ell Tamar New Yorgist. Igal õhtul on ka rahvalaulude ettekanded, kus esinevad Estra Väli, Endel Loo ja kandlel R. Liin.

Soomlaste osas on teada, et nad esindavad oma parimaid naisvõimlejaid niinimet. Marigirlisid. Soomlaste peanumbriks kujuneb aga soome saun, mis ehitatakse karavanipäevadeks Eesti Maja keskmisesse saali.

Et soome-eesti ühisesinemist ka noortele meelepärane oleks, toimub igal õhtul kl. 9.30 kuni kl. 11.30 tants kahe eestlaste orkestri saatel.

Soomesilla elustamise kõrgpunktiks tõotab aga kujuneda Miss Estonia ja Miss Findlandi valimine, kusjuures iludusikuningannadele on ette nähtud rida auhindu. kuuldavasti esimese auhinnana mõlemate rahvaste kaunimatele neidudele tasuta lennukisõit Kanadast Soome Finnairi auhinnana. Iludusvõistlusest osa võtta soovijate registreerimine on alanud ja eestlannasid on senini võistluseks registreerinud kuus.

Peale eelpoolse on Karavani kavas mitmed suured erinäitused, nagu Eesti-Soome arhitektuurinäitus, eesti kodukäsitöö ja tarbekunsti näitus ja soomlaste Marimekko moenäitus, kusjuures välispropaganda huvides toimub ka eestlaste ning soomlaste filmietendusi. Eesti Maja dekoreeritakse kaskedega.

Karavani peakorraldajad eestlaste osas on K. Jõgi ja V. Hubel.

SIIT ja SEALT

- **Stockholmis kihlusid Toivo Karneol ja Elisabeth Ehrenberg.**
- **Stockholmis Nackas sündis Ailo Mikiverile ja tema abikaasa Maarjale (n-na Kippar) tütar.**
- **Stockholmis kihlusid dir. Jacques Dailland Pariisist ja fil. mag. stud. Malle Mägi Stockholmist. Pruut on veteriaanarsti Voldemar Mägi ja tema abikaasa Eltsu, n-na Kama tütar.**
- **Ins. Jaak Ilves Seattle'ist abiellus New Yorgis Hene Rootsiga, kes samuti elab Seattle'is.**
- **New Yorgi suurleht Daily News tõi pildi laste mänguväljakult New Yorgi Eesti Maja lähedal, kus end. Tallinna vandeadvokaat Albert Pessa mängib oma pojatütre Ingrid Pessaga. Albert Pessa elab Washingtonis, olles ajutiselt komandeeritud New Yorki, kus elab tema poeg ins. Clo Pessa.**
- **Laevareeder Ragnar Inkapööl Stockholmist viibis reisil Ühendriikidesse ja Kanadasse, saates oma Kanadas Hamiltonis elunevat isa, kes viibis külas pojal Stockholmis. Ta saabus tagasi Stockholmi.**

Kolm rahvasaadikut lahkusid spontaanselt

TORONTO (EPL kirjasaatjalt) — Kanada eestlaste keskorganisatsioon Rahvusliku Välisvõitluse Nõukogu pidas laup., 2. mail oma korralise üldkoosoleku, millest osa võttis 27 RVN-u liiget. Koosolekut avades märkis esimees I. Heinsoo, et keskorganisatsiooni tegevuse esimene periood on olnud edukas. Koosoleku juhatajaiks valiti H. Lupp ja A. Jurss ning protokollijaiks Julie [illegible] ja A. Kala, millele järgnes ülevaade möödunud tegevusperioodist esimehe ettekandel.

Koosoleku kandvaks osaks oli toimetaja Karl Arro ettekanne "Kus meie oleme ja kuhu meie läheme?" Enam kui pooletunnises ettekandes andis kõneleja asjaliku ülevaate meie rahvusgrupi saavutustest 25 möödunud aasta kestel ning püüdis kujutleda vabade eestlaste olukorda lähemate aastakümnete kestel. Ülevaade näitas, et meie pagulaskonnal seisavad üsnagi rasked aastad ees, millese tuleb suhtuda realistlikult, kuid samaaegselt ka idealistliku lootusega, et eestlus püsib.

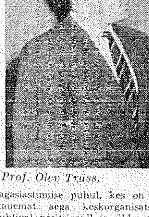

Prof. Olev Träss.

Ettekandele järgnesid elavad läbirääkimised, milledes mõnedki sõnavõtjad märkisid, et kõneleja on võibolla pessimistlikum kui selleks põhjust.

Pärast lõunavaheaega jatkus üldkoosolek RVN-u rahvus- ja kultuurpoliitiliste seisukohtade vastuvõtmisega. Need esitas abiesimees U. Petersoo ning seitsme-punktilise ettepaneku juures tekkisid elavad arutlused, kusjuures koosolekate poolt tehtud ettepanek esilduse 2. punkt, mis puudutav kodumaaga suhtlemist, vastu võtmata jätta. Hääletusel jäi ettepanek 6 häälega vähemusse, saades 18 poolt-häält. Lõpuks võeti RVN-u uued põhialused, mis meie lehes eraldi avaldatud peaaegu esitatud kujul vastu.

Ootamatult elavad sõnavõtud ja mõtete erinevused tulid ilmsiks kohalalgatatud küsimuste all, kus puudutati hiljutisi Torontos asetleidnud sündmusi — R. Toi poolt Segakoori peol esitatud okupeeritud Eesti helilooja B. Kõrveri operetti "Laanelille" esitamist ühe katke näol.

Mitmed sõnavõtjad nõudsid RVU-u juhatuselt aru, miks see sekkus Segakoori üritusse, kusjuures RVN liige L. Kahro Londonist tegi etteheiteid kolmele RVN-u liikmele, et nad RVN-u fikseeritud seisukohti ajakirjanduses arvustama hakkasid.

Selle tulemusena avaldasid kolm RVN-u liiget — prof. Olev Träss, Valter Tera (Hamiltonist) ja Silva Peek lahkumisteate RVN-ust väljaastumiseks. Vaatamata koosoleku poolt esitatud palvetele ja soovidele, et eelpoolsed kolm RVN-u liiget võtaksid tagasi oma lahkumisteate, jäid asjaosalised oma seisukoha juurde.

Omastkohast dramaatiline tagasiastumine mõjus koosolekule ootamatu halva faktina, eriti prof. O. Trässi tagasiastumise puhul, kes on olnud kauemat aega keskorganisatsioonis juhtival positsioonil ja üldse tuntud Toronto eestlaskonnas lugupeetava teadusmehena ja isamaaliku eestlasena, praeguse Eesti Korporatsioonide Liidu esimehena, Metsaülikooli juhatajana ja üldse silmapaistvaima aktiivse haritlasena.

O. Träss lubas oma motiveeritud seisukohad RVN-ust välja astumisel esitada kirjalikult RVN-u juhatusele, märkides samaaegselt, et ta jatkab võimaluste piirides oma tegevust eestluse heaks.

Juhtnööre kaugreisil

NEW YORK — Am. Ühendriikides on avaldatud juhtnööre nendele reisijatele, kes lendavad kiiretel jet-lennukitel ühest maailmanurgast teise.

Asjatundjad kinnitavad, et väsimusest ja ülelliigsest pingutusest hoidumiseks tuleb enne väljasõitu korralikult magada ja välja puhata ja hoiduda väsitavatest lahkumispidudest. Ajatsoonidest läbi sõitmisel tuleb söömisega olla ettevaatlik ning tagasihoidlik. Kohale jõudmisel tuleb hoolitseda selle eest, et keha saaks vähemalt pool päeva aega aja muudatustega kohaneda.

Automaat ei lase juhtida viinastunut

CHICAGO — Ameerika Ühendriikides on väljatöötatud uus seadeldis, mis juhib väsinud või viinastanud autojuhi tähelepanu sellele, et ta ei ole võimeline autot juhtima.

Kümne dollariline seadeldis, mida nimetatakse "Safelock", baseerub autojuhi refleksidele. Kui autojuhi refleksid on starteri keeramisel aeglased ning ta ei suuda 22/100 sekundi jooksul autot startida siis muutub seadeldise roheline tuli punaseks ning auto ei stardi. Kui juht on enda väljapuhanud ning ta refleksid muutunud normaalseks, siis ei ole auto startimisel mingisuguseid raskusi.

Kirikute poliitika

OSLO — Kirikute maailmanõukogu, mille koosseisu kuulub 90 riigi 235 usulahku, on mõistnud hukka Ühendriikide sissetungi Kambodzhasse ning on nõudnud Inglismaalt ja N. Liidult uue Genfi konverentsi kokkukutsumist Indo-Hiina probleemide arutamiseks.

Maailmanõukogu juhid taotlevad kõigi välismaiste vägede väljatambamist Kambodzhast enne kui sõda plahvatab kogu inimkonda ähvardavaks kokkupõrkeks.

Kirikute maailmanõukogu liikmeks on nii lääne kui edakirikud, Eesti osas on liikmeiks nii okupatsiooni ev. lut. kirik kodumaal kui ka Eesti ev. lut. kirik läänes. Muidugi ei ole eestlasel mõju eksekutiivis tehtavatele otsustele.

Kaasasõitja kontrollib

Taskuformaadis broshüürikene "Tallinna linnaliinide autobusside sõiduplaan" jutustab omapärastest määrustest autobussidega liiklemisel. Näit. öeldakse, et autobussi sisemine peab toimuma üldreeglina ainult tagumise ukse kaudu. Eesukse kaudu võivad siseneda sõitjad eelkoolicaliste lastega, invaliidid, rasedad naised, kõrges eas inimesed, postiljonid postipaunaga, I kuni IV klassi õpilased ja pensionärid.

Et sõidupiletid enamikus bussides tuleb lunastada kassast iseteenindamise korras, siis kuupileti omajad või tasuta sõitjad (sõjainvaliidid, ordenite omanikud, ülemnõukogu saadikud jne.) peavad oma sõidukaarti näitama autobussi sisenemisel teistele sõitjatele. Kinnitatakse, et nõnda on kehtestatud "kollektiivne kord", kus kodanik kontrollib kodanikku.

Söiduhind on ekspressliinidel 10 kop., teistel 5 kop.

†

Armast sõpra ja endist abilist
Veterinaar-velsker
Johannes Krinal'it
mälestavad leinas
VALTER KRANER
perega
RISTIPOEG